

Кравчук В. М.,
доктор юридичних наук, професор,
суддя Львівського окружного
адміністративного суду

НОВЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАХИСТУ ПРОКУРОРОМ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ¹

У статті 3 Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року визначено: в усіх діях щодо дітей незалежно здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергово увагу приділено якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

На захист прав і свобод дітей спрямовані норми Конституції України, Законів України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства у сім'ї», а також низка підзаконних актів відомчого і міжвідомчого характеру.

Разом із тим ефективність реалізації закріплених у законодавстві гарантій реалізації прав дітей не завжди відповідає встановленим вимогам. Особливо негативні наслідки така ситуація має тоді, коли порушення допускають батьки (особи, які їх замінюють), а також представники державних органів, органів місцевого самоврядування, які відповідно до закону прямо зобов'язані представляти та захищати права і свободи дітей. Причому порушуються права і свободи дітей як у сфері кримінального судочинства, так і поза її межами.

За таких умов одним із ефективних засобів захисту прав і свобод наведеної категорії осіб залишається діяльність

прокуратури України, що згідно із ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» становить єдину систему і в порядку, передбаченому Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Монографічне дослідження Г.В. Попова присвячено надзвичайно актуальній тематиці – захисту прокурором прав і свобод дітей. Важливість проведеної наукової роботи обґрунтовується тим, що прокуратура України сьогодні перебуває у стадії реформування, а тому потребує вироблення на теоретичному рівні нових механізмів реалізації покладених на неї функцій.

Автор слушно зазначає про те, що відповідно до ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Крім того, в Основному Законі нашої країни, зокрема у ст. 52, закріплено, що діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

У кримінальній процесуальній сфері пріоритетним напрямом діяльності прокуратури є нагляд за додержанням прав і свобод дітей органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, а також діяльність щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення і розкриття кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми та за їх участю, розшуку осіб, які переховуються від органів слідства та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти зниклих дітей.

¹ Попов Г. В. Захист прокурором прав і свобод дітей : монографія / Г. В. Попов. – К. : Видавничий дім «АртЕк», 2016. – 384 с.

У монографії комплексно досліджено проблеми захисту прокурором прав і свобод осіб до 18 років у кримінальній процесуальній сфері, поза її межами, а також під час виконання судових рішень у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх.

Так, автор детально аналізує проблеми забезпечення додержання соціальних прав неповнолітніх, їх прав на освіту та охорону здоров'я під час виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі.

Крім того, у роботі містяться обґрунтовані пропозиції з оптимізації роботи прокуратури України у досліджуваній сфері.

Справляє позитивне враження використання Г.В. Поповим матеріалів судової та прокурорської практики із захисту прав, свобод та інтересів дітей, а також наукових досліджень.

За результатами проведеного дослідження автор, зокрема, робить обґрунтований висновок про актуальність існування в сучасних умовах повноважень прокурора поза межами кримінального судочинства і вказує, що така діяльність органів прокуратури є одним із засобів забезпечення реалізації ст. 3 Конституції України, де визначено: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Більше того, вказана діяльність прокурора відповідає частині другій ст. 2 Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року: держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання на підставі соціального статусу, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

Перший розділ монографії «Загальнотеоретичні аспекти діяльності органів прокуратури із захисту прав і свобод дітей» складається з шести підрозділів, у яких висвітлено методологічні засади дослідження ролі та місця прокуратури у державному механізмі захисту прав і свобод дітей, розглянуто становлення

діяльності органів прокуратури із захисту прав і свобод дітей, зарубіжний досвід та правова основа такої діяльності. Окремо розкрито співвідношення діяльності органів прокуратури України та інших органів у цій сфері, а також запропоновано визначення поняття «захист прокурором прав і свобод дітей».

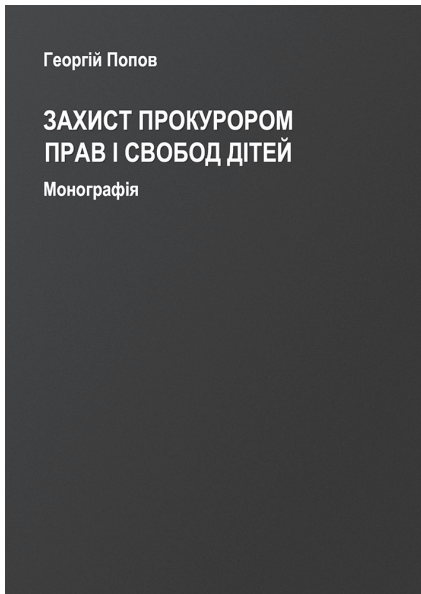
У Розділі 2 «Захист прокурором прав і свобод дітей за межами кримінального провадження» досліджено досудові повноваження прокурора із захисту прав і свобод дітей, представництво їх інтересів у суді, проблеми захисту прав і свобод дітей при застосуванні до них заходів адміністративного примусу. У Розділі 3 «Захист прокурором прав і свобод дітей у межах кримінального провадження» досліджено актуальні питання процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях щодо злочинів, вчинених неповнолітніми, підтримання державного обвинувачення у вказаних категоріях проваджень, а також застосування примусових заходів виховного характеру. В Розділі 4 «Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах щодо неповнолітніх» розкрито загальні засади діяльності прокурора з нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також актуальні питання захисту прокурором прав і свобод дітей при виконанні покарань, пов'язаних та не пов'язаних із позбавленням волі. Розділ 5 «Організація роботи органів прокуратури із захисту прав і свобод дітей» складається з п'яти підрозділів, у яких розкривається зміст організації роботи прокуратури із захисту прав і свобод дітей та запропоновано напрями її оптимізації. Окрему увагу приділено висвітленню авторського бачення міжнародної взаємодії органів прокуратури у сфері захисту прав і свобод дітей, а також впливу практики Європейського суду з прав людини на діяльність прокуратури у вказаній сфері.

Відтак, проаналізувавши монографічне дослідження Г.В. Попова на тему

«Захист прокурором прав і свобод дітей», можна дійти висновку, що воно має теоретичне і практичне значення. Сформульовані у ньому висновки та пропозиції є обґрунтованими і будуть корисні як для практичних працівників органів прокуратури та суду, так і для вчених, які досліджують проблемні питання захисту прав, свобод та інтересів дітей.

Видання розраховано на працівників органів прокуратури, викладачів і наукових працівників, аспірантів та студентів вищих юридичних навчальних закладів.

Пропонується монографія:

Попов Г. В. Захист прокурором прав і свобод дітей: монографія / Г. В. Попов. – К.: Видавничий дім «АртЕк», 2016. – 384 с.

У монографії детально аналізуються проблеми захисту прокурором прав і свобод дітей за межами кримінального судочинства; процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях щодо злочинів, вчинених неповнолітніми; підтримання державного обвинувачення прокурором у провадженнях вказаної категорії; діяльності органів прокуратури у сфері протидії злочинності неповнолітніх; нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх.

Пропонуються напрями оптимізації роботи прокуратури із захисту прав і свобод дітей. Монографія розрахована на працівників органів прокуратури, викладачів і наукових працівників, аспірантів та студентів вищих юридичних навчальних закладів.